t.a.v. Redactie Nieuwsuur 22 januari 2016

Geachte heer Haan,

Op 19 januari 2016 zocht u contact met mij over een e-mailwisseling van ICT-medewerkers van het GDI (sinds 1 januari 2014 onderdeel van SSC-ICT Haaglanden) die in 2014 hebben gezocht naar het 'bonnetje' van de Teevendeal en die u in handen had gekregen. In uw e-mailbericht van 20 januari 2016 stelt u mij in kennis van die e-mailwisseling. Naar aanleiding van de informatie die u daaraan ontleent, legt u mij de volgende vier vragen voor:

1 Hoe kan het dat u deze e-mailwisseling niet hebt aangetroffen tijdens uw onderzoek?

2 Als u deze mailwisseling had gekend, welke rol zou die dan hebben gespeeld in uw bevindingen?

3 Tot welke bevinding komt u aan de hand van de e-mailwisseling en wat betekent dat voor de beoordeling in uw onderzoeksrapport?

4 Na de presentatie van uw rapport heeft u geantwoord op de vraag of er sprake was van een doofpot, dat u daar geen aanwijzing voor heeft aangetroffen in uw onderzoek. Hoe zou u nu op die vraag antwoorden?'

Zoals u weet, is de Onderzoekscommissie Ontnemingsschikking inmiddels ontbonden. Als voormalig voorzitter van die Onderzoekscommissie kan ik dan ook alleen op persoonlijke titel ingaan op uw vragen. Om te voorkomen dat ik na een uitzending van *Nieuwsuur* naar aanleiding van de door u verkregen informatie door andere nieuwsmedia zou worden benaderd met vragen naar aanleiding van die uitzending, heb ik besloten uw vragen te beantwoorden.

Bij de voorbereiding van mijn antwoord heb ik mij verstaan met de oud-leden en de oud-secretaris van de Onderzoekscommissie. Ik zal een afschrift van dit antwoord sturen aan de minister van Veiligheid en Justitie, de formele opdrachtgever van de Onderzoekscommissie Ontnemingsschikking. Om die reden neem ik, ter informatie, de tekst van uw e-mail van 20 januari 2016 op als bijlage bij dit antwoord.

ad 1:
De Onderzoekscommissie heeft begin juli 2015 navraag gedaan en informatie opgevraagd over de historische financiële systemen van het GDI. De concrete vraag was of het oude SAP-systeem te raadplegen zou zijn en of daarin nog gegevens over transacties inzake Cees H. te traceren zouden zijn. Op vrijdag 10 juli 2015 ontving de Onderzoekscommissie, via het bureau secretaris-generaal, het bericht van de Directie control, bedrijfsvoering en juridische zaken van het directoraat-generaal straffen en beschermen dat dit inderdaad mogelijk zou zijn. Kort hierna, op 15 en 16 juli 2015, heeft de Onderzoekscommissie echter van het GDI zelf een reactie gekregen met een duidelijk voorbehoud op het punt van de raadpleegbaarheid. Op 23 juli 2015 informeerde het ministerie van Veiligheid en Justitie de Onderzoekscommissie over de uitkomst van de zoektocht van het GDI: deze had niet geleid tot nieuwe informatie.

Op verzoek van de Onderzoekscommissie werd vervolgens een memo opgesteld door SSC-ICT Haaglanden over 'financiële gegevens uit IT-systemen Ven J'. Daarin kwam geen informatie voor over een *back-up* die in 2014 voor raadpleging beschikbaar zou zijn geweest. Het memo ging wel in op het jaar 2015: 'In maart 2015 is er uit een *back-up* van een in 2002 gearchiveerd systeem een systeem opgebouwd naar de situatie van de laatste *back-up* in 2012.'

Hiermee werd – naar toen werd meegedeeld – bevestigd wat de Onderzoekscommissie inmiddels al te weten was gekomen uit:
a) een ambtsbericht van het college van procureurs-generaal aan het ministerie van Veiligheid en Justitie, van 9 april 2014:
'Het GDI (Gemeenschappelijk Dienstencentrum ICT) van het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft ons bericht dat er geen documentatie beschikbaar is over de betreffende periode.'
b) het onderzoeksrapport van mr. H.A. van Brummen (blz. 3):
'Ook onderzoek bij het Gemeenschappelijk Dienstencentrum ICT van het ministerie van Veiligheid en Justitie (GDI), thans onderdeel van SSC-ICT, dat valt onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de beheerder van het toenmalige financiële systeem, leidde niet tot het traceren van *trails*. Er bleek geen toegang meer mogelijk tot het oude systeem Jurist. Het systeem was inmiddels uitgezet. Er zijn geen *back-ups* beschikbaar.'
c) de brief van de minister van Veiligheid en Justitie van 3 juni 2014 aan de Tweede Kamer met informatie over het onderzoek-Van Brummen, beantwoording van nog openstaande vragen en vertrouwelijke inzage in het rapport-Van Brummen (ter inzage gelegd tot 30 juni 2014):
'Tevens heeft [Van Brummen] gesprekken gevoerd met deskundigen ter zake van de in de periode 1993-2000 in gebruik zijnde financiële systemen.'
De minister stelde in die brief het volgende vast:
'Ook bij het Gemeenschappelijke Dienstencentrum ICT (GDI) van het ministerie waren geen *back-ups* meer beschikbaar. Dientengevolge zijn gegevens van vóór 2002 niet meer raadpleegbaar.'

De pogingen van de Onderzoekscommissie om via het GDI informatie te verkrijgen, vielen samen met de vondst van de betaalgegevens in Amsterdam, waarover de minister van Veiligheid en Justitie de Onderzoekscommissie in een brief van 16 juli 2015 heeft geïnformeerd. De vondst van die gegevens plus de vondst – kort daarna - van het in vergetelheid geraakte proces-verbaal van de FIOD van 15 december 1994 maakten het voor de Onderzoekscommissie mogelijk om de rekeningen van Cees H. bij *Van Lanschot Bankiers* in Luxemburg te reconstrueren.

De Onderzoekscommissie heeft, desgevraagd, inzage gehad in e-mailbestanden en dossiers van de betrokken medewerkers van het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Openbaar Ministerie die betrekking hadden op deze casus, of daarvoor van belang waren te achten. In die e-mailbestanden en dossiers is niets aangetroffen dat wijst op een verzoek of opdracht van buiten het GDI aan dat GDI tot het stopzetten van werkzaamheden, zoals vermeld in de mail van XXX3 van 5 juni 2014. Ook anderszins heeft de Onderzoekscommissie geen enkele aanwijzing gevonden voor een dergelijke opdracht aan het GDI.

De Onderzoekscommissie heeft op 18 augustus 2015 op de intranet-sites van het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Openbaar Ministerie een oproep laten plaatsen om haar - desgewenst vertrouwelijk - van informatie te voorzien. Van deze uitnodiging heeft niemand gebruik gemaakt. Kennelijk hebben de medewerkers van het GDI wier e-mailwisseling nu ter kennis is gekomen van Nieuwsuur destijds geen aanleiding gezien om zich met de Onderzoeksommissie in verbinding te stellen.

ad 2:
Indien de Onderzoekscommissie in de loop van haar onderzoek ook inzage zou hebben gekregen in de e-mailwisseling die u nu aan mij voorlegt, zou dat haar ongetwijfeld aanleiding hebben gegeven tot nader onderzoek (met bijbehorend wederhoor) van dat spoor. Met dat nader onderzoek zou dan zeker ook zijn beoogd om te achterhalen wie (uiteindelijk) opdracht zou(den) hebben gegeven tot het staken van de werkzaamheden aan de bewuste tape. De resultaten van een en ander zouden vervolgens uiteraard een plaats hebben gekregen in onze bevindingen (hfst. 7 en eventueel ook hfst. 8, en hfst. 10 van ons rapport).

ad 3:
Ook de bevindingen zoals hiervoor bedoeld, zouden vervolgens zijn betrokken bij de beoordeling, in hfst. 11 van ons rapport.
In dit rapport oordeelt de Onderzoekscommissie al dat er geen sprake is geweest van een 'grondig onderzoek' zoals dat in april 2014 was gelast door minister Opstelten: zie de beoordeling van het onderzoek-Van Brummen, alsmede het feit dat het ministerie van Veiligheid en Justitie genoegen heeft genomen met het rapport-Van Brummen, zonder zelf in deze richting nog verdere actie te ondernemen (zie ook de hiervoor al aangehaalde brief van minister Opstelten aan de Tweede Kamer van 3 juni 2014 over de uitkomst van het onderzoek bij het GDI: geen *back-ups* meer beschikbaar).
De kritiek van de Onderzoekscommissie op de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek was ook de aanleiding voor onze laatste aanbeveling, over het belang van onafhankelijk onderzoek (hfst. 12). De informatie in de nu beschikbaar gekomen e-mailwisseling onderstreept dat oordeel.

ad 4:
Mij dunkt dat kan worden gesproken van een doofpot in de situatie waarin kennis/informatie beschikbaar is die door een welbewuste beslissing van degene die beschikt over deze informatie wordt onthouden aan anderen die geen (directe) toegang hebben tot die informatie, terwijl er voldoende reden is om aan te nemen dat de bewuste informatie op enigerlei wijze voor die anderen van belang is (te achten).

De nu naar voren gekomen e-mailwisseling lijkt er op te wijzen dat begin juni 2014 binnen het GDI was vastgesteld dat een *back-up tape* beschikbaar was waarmee toen al de betaalgegevens hadden kunnen worden achterhaald, maar dat vervolgens de daadwerkelijke *restore* is aangehouden.

Als dit juist zou zijn, roept dat een aantal de indringende vragen op, zoals:
- wie beschikte over de bewuste kennis/informatie en vanaf welk moment, en met wie is deze gedeeld?

- wie heeft het initiatief genomen/besloten tot het aanhouden van verdere bewerking, waarom, en in overleg met wie? Meer specifiek:
- lag dit initiatief/besluit geheel binnen het GDI, of ging het om een opdracht van buiten het GDI?
- wie zijn vervolgens in kennis gesteld van dit aanhouden, en met welke andere personen hebben zij dat eventueel gedeeld?

Als de Onderzoekscommissie ook had beschikt over de e-mailwisseling die nu naar voren is gekomen, zou zij haar onderzoek ongetwijfeld mede hebben gericht op het krijgen van een sluitend antwoord op de voorgaande vragen, om op basis daarvan te kunnen beoordelen of hier daadwerkelijk en op goede gronden kan worden gesproken van een situatie van een doofpot.

Met vriendelijke groet,

mr. dr. M. (Marten) Oosting

cc.:
- oud-leden en oud-secretaris van de Onderzoekscommissie Ontnemingsschikking
- mr. G. A. van der Steur, minister van Veiligheid en Justitie

<u>BIJLAGE</u>: Tekst e-mailbericht van Bas Haan aan M. Oosting van 20 januari 2016

Geachte heer Oosting,

Zoals aangekondigd stuur ik u hierbij een aantal vragen die betrekking hebben op uw werk voor de onderzoekscommissie ontnemingsschikking. De vragen hebben betrekking op een emailwisseling van ICT-medewerkers van de GDI die in 2014 zochten naar 'het bonnetje' van de Teevendeal.
Dit is de (geanonimiseerde) mailwisseling:

<u>Mail 4 juni 2014:</u>

Onderwerp: back-up P01 (voorloper van Jurist)

Hoi XXXX

Via XXX2 komt de formele vraag van XXX1 of er nog back-ups beschikbaar zijn van de P01 omgeving. Dit betreft een een SAP omgeving, zijnde de voorloper van Jurist. Dit systeem heeft nog lange tijd als raadpleeg systeem bestaan. Ergens tussen 2008 en 2012, waarschijnlijk eind 2011/begin 2012, zijn deze systemen uitgezet.

Ik heb het vermoeden dat er destijds nog een laatste back-up van zal zijn gemaakt met het verzoek deze op de plank te leggen.

XXX3

<u>Mail 5 juni 2014:</u>

Onderwerp: RE: back-up P01 (voorloper van Jurist)

[…]

Van XXX2 namens XXX1 het bericht dat de werkzaamheden voor deze tape voorlopig (dus vanaf heden) gestaakt kunnen worden.

[…]

De reden voor het stopzetten van de werkzaamheden is dat het op dit moment voldoende is als feitelijk is vastgesteld dat er een back-up tape beschikbaar is. Hiermee is (blijkbaar) voldaan aan de meer “politieke” vraag of er inderdaad een back-up tape beschikbaar is.

Het ligt op dit moment op het niveau van de directie van DFEZ om aan te geven of het gewenst is dat er daadwerkelijk een restore wordt uitgevoerd. En dus dat de kosten aan uren en voor benodigde infrastructuur gemaakt kunnen worden.

Nogmaals graag jullie bevestiging van de huidige status en wat er aan tapes van deze omgeving beschikbaar is.

En uiteraard het verzoek om vast te leggen wat jullie inmiddels hebben geïnventariseerd en vooral ook om de betreffende tapes zorgvuldig te bewaren.

[…]

XXX3

Mail 6 juni 2014:

Onderwerp: Re: back-up P01 (voorloper van Jurist)

Hallo XXX3

XXXX heeft wel een tape terug gevonden op jaarbackup van 2011.

Let op, we hebben nog niet alle potentiele relevante tapes geïnventariseerd.

Tape Label: GDI083

[…. hier staan in de mail een hele lijst bestandscodes afgedrukt die aantonen dat de informatie op de tape daarwerkelijk uitgelezen kon worden….]

XXXX

De vragen die ik u als voormalig voorzitter van de onderzoekscommissie hierover wil stellen zijn de volgende:

1. Hoe kan het dat u deze e-mailwisseling niet hebt aangetroffen tijdens uw onderzoek?

2. Als u deze mailwisseling had gekend, welke rol zou die dan hebben gespeeld in uw bevindingen?

3. Tot welke bevinding komt u aan de hand van de e-mailwisseling en wat betekent dat voor de beoordeling in uw onderzoeksrapport?

4. Na de presentatie van uw rapport heeft u geantwoord op de vraag of er sprake was van een doofpot, dat u daar geen aanwijzing voor heeft aangetroffen in uw onderzoek. Hoe zou u nu op die vraag antwoorden?

In afwachting van uw reactie verblijf ik,

Hoogachtend,

Bas Haan
Verslaggever/eindredacteur